

“L’organització social de la cura quotidiana és un repte de la societat”

**La taula rodona ‘Com viure la vellesa i la dependència’
debat sobre la necessitat d’una vellesa digna i activa**

La medicina ha aconseguit curar moltes malalties i mantenir en vida a persones amb malalties cròniques a través de la medicalització, però no sempre en unes condicions de vida digna. Un estat del benestar que socialitza en part la feina de cura i educació dels infants en edat escolar, però que no ha arribat a socialitzar la cura de les persones grans, planteja un gran problema actualment. Les dones, malgrat haver-se incorporat al mercat laboral, són qui en major grau continuen encarregant-se de la feina de cura sobrevinguda. Aconseguir una vellesa activa, trencar els estereotips sobre les persones grans i vetllar per la seva independència i individualització són els punts claus del debat.

En aquest context, [l’Associació d’Amics](#) de la Universitat Autònoma de Barcelona, va organitzar la taula rodona **‘Com viure la vellesa i la dependència’**, amb persones expertes de diferents disciplines. L’acte va tenir lloc el dijous **19 de juny** a [l’Ateneu Barcelonès](#).

Els ponents de la jornada van ser **Mercè Pérez-Salanova**, professora de Psicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, **Andreu Segura**, metge del Pla Interdepartamental de Salut Pública i **Teresa Torns**, professora de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Amand Blanes, demògraf del Centre d’Estudis Demogràfics, finalment no va poder acudir a l’acte. **Antonio Franco**, periodista i president de l’Associació d’Amics de la UAB, va presentar i moderar l’acte.

Andreu Segura va començar la seva ponència explicant que les dones viuen més anys de mitjana, però en pitjor condicions, i en general, la **població viu més anys**, però una part d’ells amb **dependència i problemes de salut**. L’Organització Mundial de la Salut (OMS) proposa **l’envelliment actiu** i exigeix unes bones

condicions de vida a l'envellir, fet que depèn de varis factors, com els recursos econòmics, l'entorn físic i determinants socials i culturals.

Com s'hauria de viure l'etapa de la vellesa, segons Segura?

- El més **dignament** possible.
- El més **saludablement** possible.
- Amb el màxim d'**autonomia**.

Cal, a més, limitar la medicalització fútil i prevenir els maltractaments: *"He perdut el respecte a la medicina, sobretot als metges. Als Estats Units, per exemple, la tercera causa de mort són els efectes adversos dels medicaments"*, afirma Segura, metge de formació. Abans de la crisi del copagament el nombre mitjà de receptes per usuari era de 5,09: *"Som addictes als medicaments i això no és bo, ara amb la crisi ha baixat una mica. Cal buscar una alternativa a la medicació"*.

El problema principal fa 10 anys era la cura de les malalties cròniques, ja que hi havia moltes persones malaltes. Actualment el problema principal és que tinguin **bones condicions de vida**.

Mercè Pérez-Salanova va començar parlant dels estereotips que la nostra societat concep sobre la vellesa i les persones grans, moltes vegades sense tenir en compte què significa envellir des de la pròpia experiència de la gent gran.

Segons la psicòloga, l'envelliment és **l'etapa de la vida amb més variabilitat**, organitzat en tres grans moments existencials. En un primer moment, les persones entren a la cultura i als espais de l'envelliment, és un **territori d'incerteses**. En un segon moment, tenen la sensació de **declivi, de fatiga, de cansament corporal, i de consciència de límit**. I per finalitzar, una tercera **etapa de replegament**. Aquesta darrera té a veure amb la interioritat, amb la necessitat de les persones de fer revisió de la seva vida.

Pel que fa a **l'eix de la salut**, segons Pérez-Salanova, per les persones grans és molt important la relació que mantenen amb el seu metge o metgessa, la concepció que aquesta persona tingui de l'atenció a la gent gran és vital, ja que en dependrà la sensació de més o menys fragilitat de les persones ateses.

L'eix dels vincles es remodela amb el procés de l'envelliment, explica Pérez-Salanova, i està marcat per allò que les persones grans poden fer, però també per allò que l'entorn els marca que poden fer, ja que hi ha entorns obstaculitzadors: *"Cal saber-se apoderar, respondre. Hi ha*

iniciatives que ajuden com el ['Projecte Ciutats Amigues de la Gent Gran'](#) de la Diputació, però l'envelliment encara està a la marginalitat dels fenòmens organitzadors de les vides quotidianes", explica.

Hi ha **diferents tipus d'actituds que prenen les persones a l'envellir**: gent que no reconeix que envelleix, gent que envelleix però no vol ser encasellada en un rol de persona gran, gent que es troba bé en el rol o gent que no s'hi troba bé, però no té la capacitat de canviar la situació. En general, **moltes persones no volen formar part d'un grup que els uniformitza**, per això cal que la societat tingui la consciència que no tothom és igual, que les persones han de conservar la seva identitat més enllà del grup, han de circular diferents models i concepcions de la vellesa i de com es pot viure i es viu.

D'altra banda, pel que fa a la dependència, les persones que actualment tenen cura de les persones grans de la família, afirma Pérez-Salanova, no volen que les generacions futures hagin de fer el mateix amb elles, i cal trobar una solució al problema: *"Calen grups no mercantilitzats, sistemes que permetin estar com a casa amb suport i ajuda mútua entre persones conegudes. També actualment hi ha petites experiències en la transformació de centres residencials perquè siguin més satisfactoris"*, explica.

Teresa Torns va començar la ponència parlant dels **eixos de desigualtat: classe, gènere, ètnia i finalment l'eix generacional**, on les persones grans pateixen més desigualtats socials: *"Cada dia, s'arriba a la vellesa amb més dependència"*, afirma.

La cura és un treball, segons Torns, ja sigui al mercat laboral o a la vida quotidiana: *"És un treball formal i informal, però sempre un gueto femení. I la cura sobrevinguda és la més àrdua d'afrontar"*. **L'estat del benestar no contempla la cura**, i encara menys la de les persones grans i no hi ha un debat sobre la professionalització dels serveis de cura de llarga durada. Aquesta darrera és un forat existent des dels inicis de les polítiques de benestar: *"L'organització social de la cura quotidiana és un repte de la societat"*.¹

El règim de benestar mediterrani es caracteritza per una **debilitat dels serveis públics**, ja que hi ha una malfeança de la ciutadania cap a l'estat com a proveïdor de serveis socials de qualitat,

¹ Podeu consultar informació sobre el Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball al següent enllaç: <http://quit.uob.es/>

a banda, hi ha una **forta tradició familista**: *“Hi ha una obligació moral de les dones de la família de tenir cura de les persones dependents”*. Hi ha, a més, una **tolerància major a l'economia submergida** i un volum incontrolat de **dones migrades** que treballen en feines de cures. Les diferents situacions viscudes dins de cada família i les respostes que es donen quan hi ha persones dependents depèn de la classe social, el gènere de les persones i també l'ètnia.

Hi ha el **mite de la cura a l'espai familiar**, com l'entorn més favorable per les persones, conjuntament amb l'exaltació de la maternitat, un fet que perjudica doblement a les dones de classe treballadora. D'altra banda, la **infantilització i la despersonalització de les persones dependents** són aspectes a tenir molt en compte i a treballar: *“Cal una bona feina de diagnòstic, de planificació, d'organització, de gestió i d'execució dels serveis socials per a tenir cura de les persones grans dependents. Actualment hi ha una manca de coordinació dels equips interdisciplinars”*.

Cal debatre amb urgència, segons Torns, l'organització social de la cura quotidiana, cal una **promoció de l'envelliment actiu**, una **conscienciació de la diversitat** de les persones grans i una **disminució de les desigualtats socials**: *“És més dura la vellesa en entorns societaris, que en entorns comunitaris. Les ciutats són especialment dures, estan pensades per a gent productiva, seria ideal, doncs, fer espais comunitaris dins espais urbans, com es fa en alguns casos”*, afirma Torns.

Després de les ponències, la jornada va acabar, com és habitual, amb una ronda de preguntes de les persones assistents. Aquestes jornades s'emmarquen dins les activitats de **'La Universitat Opina'**, uns debats que l'Associació organitza diverses vegades durant l'any sobre temes que preocupen la ciutadania amb la voluntat sempre d'oferir una plataforma de reflexió i d'enfortir el nexa d'unió entre la Universitat i la societat. És per aquest motiu que a les jornades hi participen com a ponents acadèmics de diverses universitats, així com experts en la matèria.

Totes les jornades es transcriuen i se'n penja el contingut íntegre a la web de l'Associació d'Amics de la UAB. Podreu trobar, doncs, la transcripció de l'acte ben aviat a: www.amicsuab.cat.

Més informació, fotografies i vídeo de l'acte: <http://dom.cat/c6z>